

14-Сабак

Тақырыбы: Тұтыну тауарларының экологиялық тазалығы туралы

Сабак жоспары:

1. Тауарлардың экологиялық қасиеттері
2. Әрқашан экологиялық таза болып қалатын өнімдер
3. экологиялық белгілер және таңбалау

Сабак мазмұны:

1. Тауарлардың экологиялық қасиеттері

Экологиялық қасиеттер тауарлардың оларды өндіру (өсіру, өңдеу), сақтау, тасымалдау, тұтыну немесе пайдалану және кәдеге жарату кезінде қоршаған ортаға әсер ету қабілетін сипаттайды. Экологиялық қасиеттер қоршаған ортаны адамның зиянды әсерінен, ғылыми-техникалық прогрестің әсерінен қорғау дәрежесін сипаттайды. Қоршаған ортаның (топырақ, су қоймалары, ауа) ластануы азық-түлік сапасына және жалпы өмір сапасына сөзсіз әсер етеді.

Тауарлардың қоршаған ортаға әсеріне байланысты экологиялық көрсеткіштердің бірнеше кіші топтары бар. Бұл атмосфераға, су ресурстарына (гидросфераға), жерге (топыраққа), тірі организмдерге және т.б. әсерді сипаттайтын көрсеткіштер. мысалы, жұмыс істейтін автомобильдердің қозғалтқыштары қоршаған ортаға шығаратын зиянды қоспалардың мөлшері атмосфераға әсер ету көрсеткіштеріне жатады. Мұндай бөліну өте шартты болғанымен, автомобильдердің пайдаланылған газдарындағы заттар топырақта орналасқандықтан, тірі организмдерге әсер етеді.

Экологиялық көрсеткіштер ретінде ықтималдық бағалаулар да қолданылады, мысалы, зиянды газдар шығарындылары, бөлшектер, сәулелер және т.б. тауарлар мен қаптамаларды пайдалану, сақтау, тасымалдау және кәдеге жарату кезінде. Сонымен қатар, өнімнің экологиялық көрсеткіштерін бағалау үшін өндіріс процесінде қоршаған ортаға зиянды әсер ету деңгейін сипаттайтын көрсеткіштер қолданылады.

Тауарлардың экологиялық қасиеттерінің көрсеткіші-ластанудың әртүрлі түрлері. Олар қоршаған ортаның қауіпсіздігін нашарлатады.

2. Әрқашан экологиялық таза болып қалатын өнімдер

Көптеген адамдар үшін органикалық тағамдарды жеу өте маңызды болып көрінеді, бірақ іс жүзінде мұндай ережені жүз пайыз ұстану өте қиын. Мұндай тағам өте қымбат. Егер сіз қандай көкөністер табиғи және қайсысы кез-келген нұсқада қауіпсіз болуы керек екенін білсеңіз, сатып алуды жақсы жоспарлай аласыз және бюджет үшін жақсы нәтижеге қол жеткізе аласыз. Сонымен, қандай өнім қауіпсіз және таза? Міне, бұл көкөністер мен жемістер пестицидтермен өсіріледі деп қорықпай және ойланбастан сатып алуға көмектесетін тізім – оларда әрқашан химиялық заттардың деңгейі төмен:

- Авокадо. Авокадоны тостпен жеу, оны салатқа қосу немесе чиптерге таңу арқылы сіз қорықпауыңыз мүмкін – бұл диетада өте маңызды пайдалы май. Табиғи сорттарға ақша жұмсамаңыз, кез-келген авокадода пестицидтер өте аз және бөгде химиялық заттардың ең төменгі деңгейі бар. Бұл түсінікті: авокадоның сыртында қалың және өрескел қабығы бар. Осының арқасында олар экологиялық таза болып қалады,

сондықтан сіз оларды кез келген мөлшерде диетаңызға еш қорықпай енгізе аласыз. - Толығырақ оқыңыз FB.ru: <https://fb.ru/post/main-course/2017/3/7/10858>.

- Тәтті жүгері кімде-кім жүгеріні ұнатпайды, оның құлағы жазмен байланысты! Тәтті жүгері оны тікелей кобтан жегенде де, гарнир немесе әртүрлі тағамдардың құрамдас бөлігі ретінде де тамаша. Сонымен қатар, ол астықты қорғайтын стигмалар мен жапырақтардың арқасында экологиялық таза өнімдер тізіміне енеді. Сіз жүгеріні азық - түлік дүкенінен де, базардан да қорықпай сатып ала аласыз-бұл сіздің денсаулығыңызға зиян тигізбейді. Ананас жаңа піскен ананас керемет дәмді, оны кесу жеткілікті, және сіз оны қалай тез жейтініңізді байқамайсыз. Сырттағы тығыз қабық жемісті қорғайды, сондықтан экологиялық таза көріністі іздеудің қажеті жоқ. Ананастарды өзегімен бірге жеуді ұмытпаңыз, өйткені бұл өте пайдалы. Өзегінде талшық көп, бұл ас қорытуға оң әсер етеді. Ананаста кездесетін Бромелайн қан ұйығыштарымен күресуге көмектеседі, қабынуды азайтады, жарақаттан кейін қалпына келтіруге көмектеседі. Сонымен қатар, ол әртүрлі тері ауруларымен күреседі және салмақ жоғалту процесін ынталандырады. - Толығырақ оқыңыз FB.ru: <https://fb.ru/post/main-course/2017/3/7/10858>.

- Қырыққабат бұл тармақ сізді қатты таң қалдыруы мүмкін. Авокадо мен ананас қатты терімен қорғалған, ал қырыққабатта жоқ. Бірақ алаңдамаңыз! Бұл диетаға көптеген жолдармен енгізуге болатын шынымен қауіпсіз өнім! Сіз қырыққабатты ашытуға, бұқтыруға, салатқа немесе сорпаға қосуға болады! Бұл өте пайдалы және өте үнемді, өйткені бұл көкөніс өте арзан. Тек сабақты жеуге болмайды-онда химиялық заттардың концентрациясы тым жоғары. Пияз пияз кез-келген үйде бар, өйткені олар әртүрлі рецепттер үшін қажет. Сіз үнемдей аласыз және экологиялық таза сортты іздеуден бас тарта аласыз. Пияздың табиғи қорғаныс жүйесі бар. Оның күшті иісі мен өткір дәмі жәндіктерді жояды, сондықтан оны өсіру үшін пестицидтер қажет емес. Егер сіз пиязбен жұмыс жасағанда көз жасының пайда болуынан қорқатын болсаңыз, жай ғана аузыңызбен дем алыңыз - бұл жағдайда ол жағымсыз салдарға әкелмейді. - Толығырақ оқыңыз FB.ru: <https://fb.ru/post/main-course/2017/3/7/10858>.

- Спаржа-бұл керемет дәмді көкөніс, оны экологиялық таза өнімдер бөлімінен сатып алудың қажеті жоқ. Дегенмен, тым көп сатып алуға асықпаңыз-спаржаның үлкен бөлігін жегеннен кейін зәрдің иісі сізді қорқытуы мүмкін. Зерттеушілер ас қорыту процесінде аминқышқылдары күкіртпен ыдырайтынына сенімді, бұл зәрде өткір иіс тудырады (бұл нәзіктікті жегеннен кейін он бес минуттан кейін пайда болады). Сондықтан спаржаны теріс пайдаланбау керек.

- Манго бұл тәтті жемістер көптеген адамдарға ұнайды, сондықтан оларды қорықпай сатып алыңыз – олар өте таза. Егер сіз оларды дұрыс кесуді білмесеңіз, сізге бұл жемісті жеу өте қиын, бірақ үйренуге болады.

- Киви көптеген адамдар кивиді жақсы көреді, бірақ оларды қалай дұрыс жеу керектігін бәрі бірдей біле бермейді. Сіз оның терісін кесіп немесе алып тастаған кезде, сіз жемістің жартысын жоғалтқандай сезінесіз. Бақытымызға орай, сіз кивиді қабығымен бірге жей аласыз! Зерттеулер көрсеткендей, кивидегі тері тұтынылатын талшықтың мөлшерін көбейтеді, сонымен қатар Сіз С дәруменін көбірек аласыз, егер терінің

құрылымы сізді итермесе, сіз кивиді мұқият жуып, оларды толығымен жей аласыз, өйткені бұл әлдеқайда пайдалы!

- Баклажан, тығыз және қалың қабығы бар баклажандар толығымен қауіпсіз. Бұл өте жан-жақты көкөніс, оны орама түрінде де, кесуге де, глютенсіз пиццаның негізі ретінде пайдалануға болады. Сіз сондай-ақ оларда ірімшік пен томат тұздығы қосылған пармезан қабаттарын жасай аласыз!

- Қауын барлық басқа жемістердің ішінде қауын ең "лас" тағамдардың бірі болып табылады, дегенмен көптеген басқа жемістермен салыстырғанда қауындар өте қауіпсіз. Қаласаңыз, экологиялық таза қауынды сатып алуды жалғастыра аласыз, бірақ кейде кәдімгі қауын жегіңіз келсе, одан ешқандай зиян келмейді.

- Грейпфрут көптеген адамдар грейпфрутты ересек кезінде ғана жақсы көре бастайды. Оларды екіге бөліп, қасықпен алу ыңғайлы. Пестицидтерден қорғауды грейпфруттардың қалың қабығы қамтамасыз етеді. Алайда, егер сіз қабығынан қабық жасағыңыз келсе, экологиялық таза жемістерді сатып алған дұрыс.

- Түсті қырыққабат жақында гүлді қырыққабат нарықтағы ең танымал көкөністердің біріне айналды. Адамдар күрішті гүлді қырыққабатпен алмастырады, одан пицца негізін жасайды, гриль жасайды! Көптеген рецепттер бар, сондықтан күмәнданбаңыз – оны мүмкіндігінше жиі сатып алу керек.

- Папайя бұл қалың қабығы бар тағы бір жеміс, оны жеу үшін қабығы қажет. Папайяларда пестицидтер өте аз. Дегенмен, кейбір түрлер ГМО көмегімен өсіріледі, сондықтан сізге сәйкес келмесе, табиғи түрлерін пайдаланыңыз.

- Мұздатылған тәтті бұршақ көбінесе мұздатылған көкөністерде зиянды элементтер аз болады деп саналады, өйткені олар мұздатылғанға дейін ағартылады. Бұл тәтті бұршақтың жағдайы. Толық талшықты бұршақ іш қатудан қорғайды, ішектің денсаулығын жақсартады және қандағы қант деңгейін реттейді. Бұршақ флавоноидтарға, каротинге, фенол қышқылына және полифенолға бай, сондықтан оны үнемі тұтыну қартаюмен күресуге, иммунитетті нығайтуға және денеңізді энергиямен толтыруға көмектеседі.

3. Экологиялық белгілер және таңбалау

Таңбалау-қаптамаға және (немесе) тауарға жазылған мәтін, шартты белгілер немесе сурет, сондай-ақ тауарды немесе оның жекелеген қасиеттерін сәйкестендіруге, тауарды дайындаушылар (орындаушылар), сандық және сапалық сипаттамалары туралы ақпаратты тұтынушыға жеткізуге арналған басқа да қосалқы құралдар.

Тауар ақпараты — коммерциялық қызмет субъектілері-пайдаланушыларға арналған тауар туралы мәліметтер.

Сатушыларға және/немесе тұтынушыларға сатылатын тауарлар туралы хабарлау жөніндегі қызметтерді орындаушылар тауар ақпаратының бастапқы көздері болып табылады. Тарату арналары арқылы тауарларды жылжыту жылдамдығы, сату қарқындылығы, сатуды ынталандыру, тұтынушылардың қалауын құру және сайып

келгенде, тауардың өмірлік циклі осы ақпараттық қызметтердің қаншалықты сапалы болуына байланысты. Сонымен қатар, өндіруші ақпараттың жалғыз көзі емес. Өндірістік ақпаратты сатушы толықтыра алады.

Табиғи азық-түлікті сәйкестендіруге арналған ақпарат (органикалық өндіріс). Айта кету керек, іс жүзінде экомаркингтің басқа түрлері бар, мысалы, қоршаған ортаға және оның жеке объектілеріне ұқыпты қарауға шақыру және т.б. • өнімнің жеке қасиеттерінің экологиялық тазалығы туралы ақпарат. Бұған сонымен қатар жердің айналасындағы озон қабатының азаюына әкелетін заттардың жоқтығын көрсететін белгілер жатады; оларды қоршаған ортаға ең аз зиян келтіретін кәдеге жарату мүмкіндігін көрсететін тұтыну заттарындағы белгілер және т. б;

* өнім өндірісінің бүкіл өмірлік циклін ескеретін тұтастай алғанда өнімнің экологиялылығы туралы ақпарат;

* Әлемде бар экомаркерлерді келесі негізгі топтарға бөлуге болады — олар алып жүретін ақпарат бойынша:

Өндірістік таңбалаудың тасымалдаушылары жапсырмалар болуы мүмкін,

* колереткалар,

* лайнерлер,

* төте жолдар,

* тегтер,

* бақылау таспалары, таңбалар және мөртабандар

Қазіргі заманның ең өзекті мәселелерінің бірі-қоршаған ортаны қорғау және адам қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Оны шешудің жолдары әртүрлі. Олардың бірі-тұтынушыларды экологиялық белгілер арқылы хабардар ету.

Экологиялық белгілер (эко белгілер) тұтыну тауарларының экологиялық тазалығы немесе оларды пайдалану, пайдалану немесе кәдеге жаратудың экологиялық қауіпсіз тәсілдері туралы ақпаратқа арналған.

Эко белгілер тобы үш кіші топқа бөлінеді:

* тауардың экологиялық тазалығы немесе қоршаған орта қауіпсіздігі туралы хабардар ететін белгілер;

* тауарларды немесе қаптаманы өндірудің немесе кәдеге жаратудың экологиялық таза тәсілдері туралы хабардар ететін белгілер;

* өнімнің қоршаған ортаға қауіптілігі туралы хабарлайтын белгілер.

Экологиялық белгілер импорттық тауарларда жиі кездеседі, бірақ жақында ресейлік өндірушілер кейбір трансұлттық белгілерді қолдана бастады, өйткені Ресейде Ұлттық экологиялық белгілер әлі дамымаған.

Бірінші кіші топтың экожүйелері өнімнің қауіпсіздігі немесе оның жеке қасиеттері туралы тұтынушылардың өмірі, денсаулығы, мүлкі және қоршаған орта үшін хабарлайды. Бұл кіші топқа Скандинавия елдерінде қабылданған "ақ аққу", "Көк періште" сияқты Эко-белгілер жатады

Жапондық қоршаған ортаны қорғау қауымдастығының экожүйесі бұл өнімнің қоршаған ортаны ең аз ластайтынын және бұзатынын хабарлайды. Бұл белгімен кез-келген жапондық тауарлар, соның ішінде аэрозольдер, озонды бұзатын заттар таңбалануы мүмкін. Бірқатар елдерде озон қабатына арналған тоңазытқыш жабдықтарының қауіпсіздігі туралы ақпарат беретін экожүйе қолданылады.

Екінші топшаның эко белгілері қоршаған ортаның ластануын болдырмайтын әдістер туралы ақпаратқа арналған. Бұл осы тауарлардың немесе қаптаманың қайталама шикізаттан алынғанын көрсетуі мүмкін.

Американдық белгі "қайта өңдеу" деп аталады. Олар қайта өңделетін шикізаттан (мысалы, полимерлерден) жасалған, сондай-ақ қайта пайдалануға болатын тауарларды немесе қаптамаларды білдіреді.

Бұл кіші топтың экожүйелерінде қоршаған ортаны қаптамамен ластамауға оны қайта өңдеуге тапсыруға немесе арнайы қоқыс жәшіктеріне салуға шақырулар болуы мүмкін.

Жақында трансұлттық сипатқа ие болған ең көп таралған эко-белгілердің бірі-неміс "жасыл нүкте" белгісі. Бұл белгі алғаш рет Германияда қаптаманы қайта өңдеу және қайта пайдалану туралы жаңа заң қабылданғаннан кейін қолданыла бастады. "Жасыл нүкте" қаптамаға орналастырылған және мынаны білдіреді:

- * оған таңбаланған орау материалын қайтару, қабылдау және қайта өңдеу кепілдігі қолданылады;

- * таңбаланған тауарды өндіруші немесе сатушы осы белгіні жасаған DSD фирмасымен "жасыл нүкте" белгісін пайдалану туралы келісімшартқа қол қойды және тиісті лицензиялық төлемді төлейді;

- * пайдаланғаннан кейін таңбаланған қаптама DSD шеңберінде жұмыс істейтін ұйымдардың бірінің меншігі болып табылады.

Үшінші топшаның экожүйелері өнімнің қоршаған ортаға қауіптілігін сипаттайды. Оларға кейбір ескерту белгілері кіреді. Мысалы, Финляндияда 1991 жылы теңіз көлігімен тасымалданатын теңіз флорасы мен фаунасына қауіпті заттар арнайы белгімен белгіленуі керек деген ережелер қабылданды.

Символдық ақпарат-ақпараттық белгілердің көмегімен берілетін тауар туралы мәліметтер. Таңба (грек тілінен. symbolon-белгі, сәйкестендіру белгісі) - олардың мәнін қысқаша көрсету үшін тауардың айрықша қасиеттерінің сипаттамасы. Ақпараттың бұл формасы лаконизммен, бірегейлікпен сипатталады, бірақ оларды қабылдау белгілі бір кәсіби дайындықты, тұтынушыны бұқаралық ақпарат құралдары, кеңес беру және т. б. арқылы декодтауды немесе ескертуді қажет етеді.

Отандық экомаркировкалар арасында "экологиялық тазалық" туралы мәлімдейтін белгілер, жазулар және басқа да бейнелер жиі кездеседі. Көптеген сарапшылар мұны мағынасыз деп санайды. Егер оның құрамында адамға және қоршаған ортаға зиянды заттар болмаса және оны өндіру мен кәдеге жарату кезінде табиғатқа зиян келтірілмесе, өнімді экологиялық таза деп санауға болады. Іс жүзінде бұл шындыққа жанаспайды және айырмашылық тек теріс әсер ету дәрежесінде болуы мүмкін.

Мысалы, Канадада "экологиялық таза" және "қоршаған ортаға қолайлы" таңбалауға тыйым салынады, ал "құрамында зат жоқ..." шектеулі. Егер өлшемдер белгілі бір дәлдікке ие болса, қандай да бір заттың толық жоқтығын қалай айтуға болады? Мұнда қосымша түсініктемелер қажет. Бұл заттың құрамынан аспайтын шекті концентрацияны көрсету немесе осы зат өнімді өндіруде пайдаланылмайтындығы туралы мәлімдеме болуы мүмкін.

Алайда, ресейлік стандарттар, негізінен, белгілі бір жағдайларда мұндай мәлімдемеге мүмкіндік береді. Мәселен, ГОСТ Р 51121-97 "Азық-түлік емес тауарлар. Тұтынушыға арналған ақпарат. Жалпы талаптар "тауар атауында" экологиялық таза", "зиянды заттарды қолданбай дайындалған", "радиациялық қауіпсіз" сипаттамаларын және басқа да осыған ұқсас бекітулерді осы сипаттамаларды бақылау әдістерін дайындаушының ғылыми-техникалық құжаттамасында көрсеткен және оларды құзыретті органдар растаған кезде ғана пайдалануға рұқсат етілетінін белгілейді.

ГОСТ Р 51074-97 "Тамақ өнімдері. Тұтынушыға арналған ақпарат. Жалпы талаптар "сондай - ақ өнім атауында:" экологиялық таза", "тек органикалық тыңайтқыштарды пайдалана отырып өсірілген", "пестицидтерді қолданбай өсірілген" және ұқсас ұғымдарды өнімнің қасиеттерін сәйкестендіруге мүмкіндік беретін немесе терминді анықтайтын нормативтік құжатты көрсеткен кезде және/немесе құзыретті органдар растаған кезде ғана пайдалануға мүмкіндік береді.

Эко-таңбалауды өңірлік деңгейде, әсіресе астаналарда дамытуға талпыныстар жасалуда. Санкт-Петербург экологиялық одағы Еуропалық Джованни Маркор сыйлығымен марапатталған "Экология және адам" бағдарламасын жүзеге асырады. Оның жобаларының бірі-кең сұранысқа ие өнімдер үшін экомаркировканы енгізу. "Өмір парағы" деген перспективалы атауы бар белгіні дайындау технологиясы мен құрамы еуропалық нормаларға сәйкес келетін тауарларға қою көзделеді. Әзірлеушілер оны "ақ аққу" мен "Көк періште" әріптесі деп атайды. Экологиялық сараптама нәтижелерін Сауда-өнеркәсіп палатасы жанындағы консультациялық-қоғамдық кеңесте тыңдау жоспарлануда. Ал Мәскеуде табиғатты пайдалану және қоршаған ортаны қорғау департаменті жанармай құю станцияларын экологиялық таңбалау жүйесін енгізді, бұл отын сапасына экологиялық талаптардың сақталуын бақылауды қамтамасыз етеді [2]

Ресейде Еуропалық Одақ елдерінің сұраныстарына сәйкес келетін экомаркировка бар ма? Бүгінгі күні мұндай таңбалау жоқ. Экомаркингтің ЕО сұраныстарына сәйкестігінің ең объективті критерийі Дүниежүзілік экологиялық таңбалау қауымдастығына (GEN) кіру деп санауға болады. Қауымдастық Еуропалық қоғамдастықты және тағы 20-дан астам елді біріктіреді және коммерциялық емес ұйым болып табылады. GEN ақпараттық қызметті жүзеге асырады және елдер мен ұйымдарға ұлттық және аймақтық экомаркировка бағдарламаларын жасауға көмектеседі.

Ресей бұл қауымдастыққа әлі кірген жоқ, бірақ бұл бағытта жұмыс жүргізілуде. "Өмір парағы" экомаркасы GEN - ге кіруге негізгі үміткерлердің бірі болып табылады. Бірақ еуропалық мойындау үшін " өмір парағы " халықаралық стандарттарға негізделгені жеткіліксіз. Осылайша, Еуропалық Қоғамдастықтың өнімді ерікті сертификаттау жүйесін мойындауы үшін, ең алдымен, Еуропаның Ресейдің табиғатты қорғау заңнамасын мойындауы қажет.

"Өмір парағы" экомаркасы GEN - ге кіруге негізгі үміткерлердің бірі болып табылады. Бірақ еуропалық мойындау үшін " өмір парағы " халықаралық стандарттарға негізделгені жеткіліксіз. Осылайша, Еуропалық Қоғамдастықтың өнімді ерікті сертификаттау жүйесін мойындауы үшін, ең алдымен, Еуропаның Ресейдің табиғатты қорғау заңнамасын мойындауы қажет.

* БҰҰ Қоршаған орта бағдарламасының эмблемасынан алынған "Көк періште".

* Жердің озон қабатын сақтауға бағытталған талаптарға сәйкестігін көрсететін белгі

* Қоршаған ортаны қорғауға қосқан үлесін атап көрсеткісі келетін өндіруші фирмалардың экологиялық таңбалау белгілері тобы.

* Қайта пайдалануға жататын немесе қайта өңдеу нәтижесінде алынған бұйымдарды таңбалау белгісі.

* Қайта өңделетін пластик(белгі тікелей өнімге қойылады).
Үшбұрышта пластик түрінің цифр-коды көрсетілуі мүмкін: Pete полиэтилентерефталат

* HDPE жоғары тығыздықтағы полиэтилен

• ПВХ ПВХ, Поливинилхлорид

* LDPE төмен тығыздықтағы полиэтилен

* PP полипропилен

* PS полистирол

* Қайта өңделген шикізаттан жасалған тауар (немесе қайта өңдеуге жарамды)

• "Скандинавиялық Аққу" - скандинавиялық экологиялық нормативтерге сәйкестігі

• "Der Grüne Punkt!" ("Жасыл нүкте") - Германияның тұрмыстық қалдықтарымен қоршаған ортаның ластануының алдын алу шаралары жүйесінде қолданылады.